

Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің 8D011 – Педагогика және психология (6D010300 – Педагогика және психология) бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған Азизханова Дидар Каримжановнаның «Жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру» тақырыбындағы диссертациясына ресми рецензент, өнертану кандидаты, профессор Тойған Ізім Оспанқызының

ПІКІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға <u>сәйкестігі:</u>	<p>Азизханова Дидар Каримжановнаның 6D010300 – Педагогика және психология бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған «Жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру» тақырыбындағы диссертациясылық жұмысы Қазақстан Республикасының бірқатар заңды құжаттарына сәйкес келеді. Атап айтқанда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Атамекен» Қазақстан Республикасы Ұлттық кәсіпкерлер палатасының Басқарма төрағасының 2017 жылғы 8 маусымдағы №133 бұйрығына қосымша «Педагогтің кәсіби стандарты»; - Мелекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» Қазақстан халқына Жолдауы, 01.09.2021. - «Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 726 қаулысы. - Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 20 шілдедегі № 2 бұйрығы. <p>Жоғары орындарының алдына бұл қойылған міндеттер білім беру бағдарламаларының негізгі басымдығы өзгерістерге үнемі бейім болу және жаңа білімді меңгеру қабілетін дамыту болуға тиіс екендігін айқындай түседі. Осы тұрғыдан, әлемдегі экономикалық-әлеуметтік даму тенденциялары, әсіресе жаһандану, цифрландыру процестері, еңбек нарығындағы бәсекелестіктің күн сайын артуы, кәсіби құзыреттіліктерге</p>

		<p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы)</p> <p>3) <u>Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)</u></p>	<p>қойылатын талаптардың күрделенуі кәсіби мамандардың қызмет функцияларын, олардың мазмұнын өзгертіп қана қоймай, оның бағыттарын өзгертуге, тіпті жаңа мамандықтарды меңгеруге, өзгеремелі жағдайларға бейімделуге, барлық әлеуметтік жүйелермен және субъектілермен тиімді өзара әрекеттесу қабілетін көрсетуді қажет етеді. Бұл әр түрлі сала мамандарының кәсіби және тұлғалық сапаларына қойылатын талаптардың бірі ретінде болашақ мамандардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру мәселесіне сәйкес келеді.</p> <p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалмаған. Болашақта гранттық қаржыландыру бойынша сайысқа ұсынуға болады.</p> <p>3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес. Диссертацияның маңыздылығы жеткілікті ашылған. Диссертация бойынша алынған ғылыми нәтижелер, жалпы жұмыс мазмұны педагогика және психология ғылымдарының теориялық, эксперименттік және тәжірибелік салаларына айтарлықтай үлес қосады. Дидар Каримжановна Азизханова зерттеу жұмысында әдіснамалық-теориялық негіздерін талдау, базалық категорияларын нақтылау, эмпирикалық зерттеу әдіснамасын жасау, оны жүзеге асыру арқылы жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру «Білім және ғылым саласындағы зерттеулер» мақсатына сәйкес орындаған.</p>
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған	Диссертациялық жұмыс <i>ғылымға елеулі үлес қосады, оның маңыздылығы толық ашылған.</i> Өйткені: <i>Біріншіден</i> , автор зерттелініп отырылған мәселеге қатысты теориялық еңбектерді зерделеу арқылы жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудағы теориялық

			<p>ойларды жүйелеген. Мақсатты және арнайы жүргізілген жұмыстар нәтижесінде қазіргі заманғы өзгерістер мен инновациялық үдерістер жағдайында қызмет жасауын, қалыптан тыс міндеттерді шешуі, сонымен бірге қоғамның және еңбек нарығының талаптары мен қажеттіліктеріне шапшаң, икемді, көшпелі бейімделуге даяр болуын сипаттайтын «болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығы» ұғымы нақтыланады, жұмыста беріліп отырған авторлық нұсқадағы анықтама арқылы педагогика ғылымының терминологиялық өрісі кеңейтіледі.</p> <p><i>Екіншіден</i>, барлық білім беру бағдарламасы бойынша даярланатын болашақ мамандардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың кешенді түрде жүзеге асырылатын психологиялық-педагогикалық шарттарын (қолайлы үйлесімді психологиялық ахуалды және шығармашылық ортаны құру; кәсіби іс-әрекетіне рефлексия жасауға дағдыландыру; психосоматикалық денсаулығын сақтауға бағыттау; шығармашылық қабілеттерін дамытатын және субъектілігін қамтамасыз ететін оң мотивациясын дамыту; кәсіби пәндердің педагогикалық мүмкіндіктерін жүзеге асыру; кәсіби білім беру мазмұнын көпфункционалды тұғыр негізінде құрастыру, оны әмбебаптандыру, жетілдіру; әр түрлі қызмет функцияларын ауыстыруда, біріктіруде, бірінен екіншісіне өтуде оқу жағдайларын жасау; кәсіби-тұлғалық әлеуетін дамытатын іс-әрекетке қатыстыру) айқындаған.</p> <p><i>Үшіншіден</i>, болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың құрылымдық-функционалдық моделін әзірледі, оның блоктарын (тұжырымдамалық, технологиялық, нәтижелік); компоненттерін (мақсаттық-мотивациялық, мазмұндық-танымдық, эмоционалдық-құндылық, әлеуметтік-коммуникативтік); өлшемдері мен көрсеткіштерін және оларға сәйкес деңгейлерін (репродуктивті-төмен, адаптивті-орташа, шығармашылық-жоғары) анықтаған.</p> <p><i>Төртіншіден</i>, жоғары оқу орнында</p>
--	--	--	---

			<p>болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын әдістемесін жасаған: «Хореографиядағы кәсіби ұтқырлық» атты элективті курс бағдаламасы. «Пропедевтикалық тапсырмалар» және «Кәсіби ұтқырлықты қалыптастыру жағдаяттары». Бұл әдістеме теориялық-әдіснамалық және салыстырмалы-практикалық тұрғыдан дәлелденуімен, зерттеу мазмұнының ғылыми аппаратқа сәйкес келуімен, алынған нәтижелер мен тұжырымдамалардың тәжірибеге ендірілуімен, олардың тиімділігінің эксперимент жүзінде тексерілуімен қамтамасыз етілген.</p>
3.	Өзі жазу принципі	<p>Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған</p>	<p>Д.К.Азизханованың зерттеуі өз бетімен дербес орындалған, ғылыми тілде сауатты жазылған жұмыс. Диссертациялық жұмысты дайындауда диссертанттың өзінің жазу деңгейі жоғары екендігі зерттеу барысында алынған нәтижелерден, ғылыми мақалалар жазу арқылы ғылымға қосқан үлесімен анықталған. Диссертанттың өзі жазу деңгейінің дәлелі оның қойылған міндеттерді теориялық тұрғыдан отандық және шетелдік ғалымдар еңбектеріне толық және нақты талдау жасап көрсетуі. Жаңа ақпарат көздерімен жұмысы және жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру бойынша кешенді зерттеу жүргізуі, өзіндік ғылыми ұстанымын айқындайды, мәселені шешудің жаңа жолдарын ұсынған. Эксперименттік-тәжірибе жұмысын дәлелді фактілермен баяндаған. Зерттеудің негізгі категорияларын («кәсіби ұтқырлық», «болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығы») өзіндік түсініктерімен, авторлық анықтамасымен нақтылаған.</p>
4.	Ішкі бірлік принципі	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.</p>	<p>Диссертация өзектілігі негізделген. Оған дәлел: кәсіби ұтқырлық кәсіби іс-әрекет мазмұнының өзгерістеріне жылдам бейімделуге мүмкіндік беретін қажетті шарттардың біріне саналады. Сондықтан болашақ мамандардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру тәсілдерін іздестіру бұл мәселені өзектендіре отырып, оны бір жағынан сапа, екіншіден үдеріс ретінде зерттеудің қажеттілігін көрсетеді. Бұл</p>

			<p>шығармашылықпен ойлауына, кәсіби жағдайларды қабылдауына, стандартты емес шешімдерді іздестіруіне, кәсіби дағдылары мен педагогикалық біліктерін жетілдіруіне мүмкіндік береді. Сонымен қатар, пәндік жетістіктерінің деңгейін арттыруға, өз қызметінің нәтижелерін талдауына мүмкіндік беретін интегративті сапасы және болашақтағы кәсіби қызметіне, өзгермелі жағдайларда жұмыс істеуге дайын болуын сипаттайтын кәсіби іс-әрекеттің белгілі бір түріне дайындау үдерісі ретінде болашақ маманның кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың қажеттілігін көрсетеді. Қарастырылып отырған жұмыс жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру бағытындағы алғашқы жұмыстардың бірі. Сондықтан теориялық, тәжірибелік жағынан жұмыстың өзектілігі айқын.</p>
		<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды <u>1) айқындайды:</u> 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды</p>	<p>Диссертацияның мазмұны аталмыш зерттеу тақырыбын <i>толық көлемде айқындайды</i>. Жұмыста зерттеу үдерісінің барлық негізгі компоненттері келтірілген. Диссертация кіріспеден, үш бөлімнен, қорытындыдан, пайдаланылған ғылыми әдебиеттер тізімі мен қосымшалардан тұрады.</p> <p>«Жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың теориялық-әдіснамалық негіздері» атты бірінші бөлімде, зерттеу мәселесінің философиялық, психологиялық-педагогикалық, тарихи, әлеуметтану, ғылыми-әдістемелік әдебиеттердегі және тәжірибедегі зерттеліну дәрежесі анықталады; кәсіби ұтқырлықтың мәні мен құрылымы айқындалады, авторлық анықтама беріледі; болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың әдіснамалық тұғырлары мен қағидалары айқындалады.</p> <p>«Жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың педагогикалық негіздері» атты екінші бөлімде, жоғары оқу орнында болашақ хореографтарды дайындауда кәсіби ұтқырлықты қалыптастыру жүйесі жасалынады; болашақ хореографтардың кәсіби</p>

			<p>ұтқырлығын қалыптастырудың психологиялық-педагогикалық шарттары айқындалады; болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың құрылымдық-функционалдық моделі әзірленеді. «Жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру бойынша тәжірибелік-эксперимент жұмыстары» атты үшінші бөлімде, жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығы негіздерін қалыптастырудың мазмұнына сипаттама беріледі; болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығы негіздерін қалыптастырудың әдістемесі жасалынады; тәжірибелік-эксперименттік жұмыстар жүргізіледі және олардың нәтижелері талқыланады, математикалық-статистикалық өңдеу жүргізіледі, дайындалған әдістеменің тиімділігі тексеріледі.</p>
		<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: <u>1) сәйкес келеді;</u> 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді</p>	<p>Диссертация тақырыбы мен зерттеу мақсаты арасындағы өзара шарттастық айқын көрінеді. Жұмыстың мақсаты мен міндеттері <i>диссертация тақырыбына сәйкес</i> келеді. Диссертацияның мақсаты зерттеудің әдіснамалық аппаратының қисындылығын, бөлімдер мен тараулардың тақырыптарындағы зерттеу өрісіндегі әр аспектілердің өзара байланыстылығын, зерттеу нәтижелерінің байнелерін нақты көрсетеді. Зерттеу міндеттері зерттеу мақсатына жетудің алгоритмін айқындайды. Диссертациялық жұмыстың зерттеу мақсаты мен міндеттері өзара байланыса отырып, тақырыппен шарттасады және келісіммен сәйкес келеді.</p> <p>Диссертант зерттеу мәселесін шешуде «жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыруды теориялық тұрғыда негіздеу және әдістемесін жасау, оның тиімділігін тәжірибелік-эксперимент жүзінде тексеру» мақсатын қояды. Оның әрбір міндеттері осы мақсаттан туындайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> - болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың теориялық негіздерін анықтау, «кәсіби ұтқырлық», «болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығы» ұғымдарын нақтылау;

			<p>- болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың психологиялық-педагогикалық шарттарын айқындау;</p> <p>- болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың құрылымдық-функционалдық моделін әзірлеу;</p> <p>- жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың әдістемесін дайындау және оның тиімділігін тәжірибелік-эксперимент жүзінде тексеру, ғылыми-практикалық ұсыныстар беру.</p>
		<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан:</p> <p>1) _____ толық байланысқан;</p> <p>2) _____ жартылай байланысқан;</p> <p>3) байланыс жоқ</p>	<p>Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық жағынан бір-бірімен толық байланысқан. Зерттеу тақырыбы, әдіснамалық негіздері, бөлімдері мен тармақтарының арасындағы байланыстары және сәйкестіктері диссертациялық жұмыс мазмұнының біртұтас жүйелі сипатын ашады. Өзара байланысты және өзара тәуелді көрсеткіштерді пайдалану, өз нәтижелерін жан-жақты талдау жұмыстың толымдылығын аша түседі.</p>
		<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:</p> <p>1) <u>сыни талдау бар;</u></p> <p>2) талдау жартылай жүргізілген;</p> <p>3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген</p>	<p>Зерттеу мәселесінің бұрыннан белгілі шешімдерін <i>сыни талдау негізінде</i> докторант өзі логикалық тұрғыдан бағалаған жаңа шешімдерді ұсынады:</p> <p>- кәсіби ұтқырлықтың компоненттерін (белсенділік, бейімделгіштік, ашықтық, креативтілік, коммуникативтілік, құзыреттілік және гностикалық, праксиологиялық және аксиологиялық);</p> <p>- ұтқырлықтың типтері (көлденең және тік) мен түрлерін (әлеуметтік, кәсіби, еңбек, академиялық) (1,2,3,4-сурет) бөліп көрсетуі;</p> <p>- «кәсіби ұтқырлық» ұғымына контент-талдау жасауы (1-кесте), болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың әдіснамалық тұғырларын тірек етуі (2-кесте);</p> <p>- «болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығы» ұғымына қазіргі заманғы өзгерістер мен инновациялық процестер жағдайында қызмет жасауы, қалыптан тыс міндеттерді шешуі, сонымен бірге қоғамның және еңбек нарығының талаптары мен қажеттіліктеріне шапшаң, икемді, көшпелі бейімделуге даяр болуы деп авторлық анықтама беруімен;</p>

			<p>- болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру жүйесін (5-сурет) жасауы; хореографиялық білім беру үдерісінің құрауыштарын (6-сурет) анықтауы;</p> <p>- болашақ хореографтардың атқаратын қызметтерін (ұйымдастырушылық, әдістемелік, педагогикалық, функционалдық, басқарушылық, ғылыми-зерттеушілік және кәсіпкерлік) (7-сурет) және болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын дамытудың психологиялық-педагогикалық шарттарын жүйелеуі (8-сурет);</p> <p>- болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың құрылымдық-функционалдық моделін (9-сурет) әзірленуі.</p> <p>Алынған нәтижелер автордың негізгі әдіснамалық ұстанымдарды дұрыс таңдауын; зерттеудің мақсатына, міндеттеріне және болжамына сәйкес келетін бірін-бірі толықтыратын зерттеу әдістерін қолдануын көрсетеді. Зерттеудің идеясы болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру үдерісі қоғамның жаңа талаптарына сай сапалы педагогикалық бағыттағы мамандар даярлау мәселесін тиімді шешуге мүмкіндік береді.</p> <p>Сондықтан Дидар Каримжановна Азизханованың диссертациялық зерттеуіндегі ғылыми жаңалықтар, қағидаттар, әдістер негізделіп, жан-жақты талдау арқылы бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып мазмұндалған.</p>
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Диссертациялық жұмыс ғылыми жаңашылдық принципіне негізделіп дайындалған. Себебі, ғылыми нәтижелер мен қағидаттар толығымен жаңа болуымен ерекшеленеді. Нақтылайтын болсақ: <i>Бірінші нәтиже жаңа</i> , өйткені, іргелі отандық, шет елдік философиялық, психологиялық-педагогикалық, еңбектерді зерделеу нәтижесінде болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың теориялық негіздерін анықтап, зерттеу жұмысының әдіснамалық негізі жүйелілік, құзыреттілік, тұлғаға

		<p>бағдарланған, аксиологиялық, тұлғалық-әрекеттік, психологиялық-бағдарлық тұғырларын басшылыққа алып, «кәсіби ұтқырлық», «болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығы» ұғымдары нақтыланды, «болашақ мамандардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру мазмұнында ұтқырлық сапаларын (дербестік, мақсатқа бағытталғандық, ашықтық, белсенділік, дербестік, сын тұрғысынан ойлау, өзін-өзі тануға қабілеттілік, әлеуметтік ептілік, бейімдегіштік, коммуникативтік, креативтілік) дамытуды кәсіби ұтқырлық міндеттеріне бағдарланған кәсіби білім беру мазмұны мен бағдарламаларын жетілдірумен өзгермелі жағдайларда өз кәсіби-тұлғалық әлеуетін жүзеге асыруға мүмкіндік беретін іс-әрекет түрлеріне қатыстырумен кіріктіреді», - деп өзіндік анықтамамен толықтырылуы сенімді шыққан (1-Бөлім, параграф 1.1).</p> <p><i>Екінші нәтиже де жаңа</i>, оны болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың психологиялық-педагогикалық шарттарының айқындалуы дәлелдейді (2-Бөлім, параграф 2.2).</p> <p><i>Үшінші нәтиже жаңа</i>, онда болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың құрылымдық-функционалдық моделі әзірленді; модельдің құрылымы блоктардан (тұжырымдамалық, технологиялық, нәтижелік); компоненттерден (мақсаттық-мотивациялық, мазмұндық-танымдық, эмоционалдық-құндылық, әлеуметтік-коммуникативтік); өлшемдері мен көрсеткіштері, оған сәйкес деңгейлерінен (репродуктивті-төмен, адаптивті-орташа, шығармашылық-жоғары) тұрады (2-Бөлім, параграф 2.3).</p> <p><i>Төртінші нәтиже де жаңа</i>, себебі, жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың үш бөлімнен тұратын әдістемесі дайындалды: «Хореографиядағы кәсіби ұтқырлық» атты элективті курс бағдаламасы; «Пропедевтикалық тапсырмалар»; «Кәсіби ұтқырлықты қалыптастыру жағдаяттары» және бұл әдістеменің тиімділігі тәжірибелік-эксперимент жүзінде тексерілді, ғылыми-практикалық</p>
--	--	---

			ұсыныстар берілді (3-Бөлім, параграф 3.2, параграф 3.3).
		<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма?</p> <p><u>1) толығымен жаңа;</u> 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертацияның қорытындылары <i>толығымен жаңа</i> болып табылады. Диссертант зерттеу жұмысын қорытындылай отырып, тақырып бойынша әлі де жан-жақты зерттеу жұмыстарын жүргізу қажеттігін, бакалавриат пен магистратурада білім алушылардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың сабақтастығын жеке мәселе ретінде қарастыру; оқытушылардың, болашақ маман ретінде кәсіби ұтқырлығын қалыптастыруда психологиялық-педагогикалық тұрғыдан даярлау және басқа да өзекті мәселелерді зерттеуді перспектива ретінде көрсетеді сонымен қатар бірқатар ұсыныстар береді.</p>
		<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <p><u>1) толығымен жаңа;</u> 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері <i>жаңа және толығымен негізделген</i>. Бұл педагогикалық-психологиялық эксперименттік жұмыстар нәтижесінен, зерттеу барысында өткізілген «Хореографиядағы кәсіби ұтқырлық» элективті пәні, болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру бойынша пропедевтикалық тапсырмалар мен жағдаяттар нәтижесі негізінде расталады. 6B02130 – Хореография мамандығының модульдік білім беру бағдарламасына жоғарыда жасалған талдау нәтижесі оқу модульдері және олардың құрамына кіретін оқу курстарының болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру мүмкіндіктерін, педагогикалық әлеуетін анықтауға негіз болды.</p>
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	<p>Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде <u>негізделген/негіздел</u> меген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың барлық қорытындылары ғылыми тұрғыдан алғанда ауқымды <i>дәлелдемелерде негізделген</i>, Диссертант негізгі нәтижелерін 10 мақалада жариялаған, оның ішінде 1 мақала Scopus (Скопус) деректер базасына кіретін журналда; 3 мақала ҚР ҒЖБМ Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету Комитеті ұсынатын журналда; 1 мақала И. Арабаев атындағы Қырғыз мемлекеттік университетінің Хабаршы журналында; 5 мақала халықаралық конференциялар</p>

			<p>материалдарының жинағында жарияланған.</p> <p>Зерттеу жұмысында келтірілген теориялық тұжырымдар, әдіснамалық тұғырлар мен қағидалар, қорытындылар, ғылыми әдістемелік ұсыныстарды педагогикалық және мәдениет бағытындағы жоғары оқу орындарында хореографтарды даярлау процесінде, хореограф-мамандардың біліктілігін арттыру және қайта даярлау курстарында пайдалануға болады.</p>
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	<p>Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденді ме?</p> <p><u>1) дәлелденді;</u></p> <p>2) шамамен дәлелденді;</p> <p>3) шамамен дәлелденбеді;</p> <p>4) дәлелденбеді</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия;</p> <p><u>2) жоқ</u></p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p><u>1) ия;</u></p> <p>2) жоқ</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар;</p> <p>2) орташа;</p> <p><u>3) кең</u></p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p><u>1) ия;</u></p> <p>2) жоқ</p>	<p>Д.К.Азизханованың диссертациялық жұмысы бойынша ұсынған төрт қағида <i>толығымен дәлелденген:</i></p> <p>7.1. Қағидаттар теориялық, әдістемелік және практикалық зерттеу барысымен толығымен дәлелденді. Қорғауға ұсынылған барлық негізгі қағидаттар теориялық және эмпирикалық зерттеу әдістерімен дәлелденген.</p> <p>7.2. <i>Тривиалды емес</i>, себебі болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың құрылымдық-функционалдық моделі әзірленген.</p> <p>7.3. Иә, диссертациялық жұмыстың қорғауға шығарылған әрбір қағидаттары педагогика және психология ғылымдарының өрісінде жаңа әдіснамалық негіздерімен, теориялық сыни талдау тұрғысымен, эмпирикалық зерттеу жолдарымен ерекшелінген, жаңа болып есептелінеді.</p> <p>Өйткені, <i>бірінші қағида</i> авторлық анықтамаға негізделген. Сондай-ақ <i>екінші қағида</i> да жоғары оқу орнында болашақ хореографтың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың психологиялық-педагогикалық шарттарының айқындалуы кәсіби ұтқырлықты қалыптастыруды мақсатты түрде жүзеге асыруға; білім беру бағдарламалары және оқу пәндері мазмұнының перспективалылығы мен икемділігін айқындауға; жоғары оқу орнында кәсіби ұтқырлықты қалыптастыруға бағдарланған, іс-әрекеттік, тұлғалық бағдарлық оқытуға негізделген білімдік ортаны құруға; жоғары оқу орнының оқу-тәрбие үдерісіне сәйкес өндіріс (студенттің кәсіби қызмет) саласының инновациялық даму</p>

			<p>жагдайларын модельдеуге; жұмыс берушілер мен бітіруші түлектердің үздіксіз байланыстарын қамтамасыз етуге мүмкіндік беруімен сипатталған. <i>Үшінші қағида</i> жаңа, себебі, болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың құрылымдық-функционалдык моделінің жасалуы ұтқырлыққа бағдарланған кәсіби білім беріп, іскерліктер мен дағдыларын дамытып, кәсіби ұтқыр санасын, ұтқырлық әдеттері мен мінез-құлық үлгілерін қалыптастырады. <i>Төртінші қағида</i> жаңа, авторлық әдістеме негізделіп, дәлелденген.</p> <p>7.4. Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыруға арналған әдістеме жасалып, оның үш бөлімі «Хореографиядағы кәсіби ұтқырлық» элективті курс бағдарламасы», 90 сағат, «Пропедевтикалық тапсырмалар» және «Кәсіби ұтқырлықты қалыптастыру жағдаяттары» және бұл әдістеменің тиімділігі кәсіби ұтқырлығын қалыптастыруға мүмкіндік беретіндіктен, олардың қолдану деңгейлері <i>кең</i>.</p> <p>7.5. Қағидаттық тұжырымдар жасалып, <i>дәлелденген</i> ол диссертация мен мақалалар мазмұнынан айқындалады. Диссертацияның негізгі қағидалары 10 мақалада жарық көрген, оның ішінде 3 мақала ҚР ҒЖБМ Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету Комитеті ұсынатын журналда; 1 мақала И. Арабаев атындағы Қырғыз мемлекеттік университетінің Хабаршы журналында; 1 мақала Scopus (Скопус) деректер базасына кіретін журналда; 5 мақала халықаралық конференциялар материалдарының жинағында жарияланған.</p>
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ	Әдістеменің таңдауы диссертация мазмұнында <i>негізделген</i> және әдістемелік деңгейдегі әдіснама <i>нақты жазылған</i> . Әр әдіснама тұғырлары (жүйелілік, құзыреттілік, тұлғаға бағдарланған, аксиологиялық, тұлғалық-әрекеттік, психологиялық-бағдарлық) жеткілікті жан-жақты сипатталған. Диссертациялық жұмыста келтірілген нәтижелердің дұрыстығы мен сенімділігі зерттеудің

		теориялық және әдістемелік базасымен; оның ішінде зерттеу тақырыбы бойынша іргелі әзірлемелермен; зерттеу бағдарламасының мақсатты мен міндеттеріне сәйкестігімен; зерттеудің теориялық және эмпирикалық әдістерінің, сондай-ақ эксперименттік мәліметтерді статистикалық өңдеу әдістерінің оңтайлы үйлесімімен <i>дәйектелген</i> .
	8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ	Диссертацияның нәтижелері заманауи зерттеу әдістері мен мәліметтерді өңдеу әдістерін қолдану арқылы <i>алынған</i> . Математикалық зерттеу әдістері қолданылып, нәтижелері өңделген. Алынған ғылыми-зерттеу нәтижелері цифрлық технология арқылы сызба, кесте, диаграмма түрінде ұсынылған, деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған.
	8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия; 2) жоқ	Д.К. Азизханованың диссертация мазмұнындағы теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулер арқылы толымды және ғылыми-әдіснамалық тұрғыдан тексеріліп, <i>дәлелденген</i> және <i>расталған</i> . Зерттеу барысында тәжірибелік-эксперименттік жұмыстары М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті мен Қожа Ахмет Яссауи атындағы халықаралық қазақ-түрік университетінде жүргізілген. Алынған нәтижелер теориялық және тәжірибелік тұрғыда дәлелденген.
	8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми <u>әдебиеттерге сілтемелермен</u>	Маңызды мәлімдемелер өзекті және шынайы ғылыми әдебиеттер сілтемелерімен <i>расталған</i> .

		расталған / ішінара / расталған / расталмаған	
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі <u>әдеби шолуға жеткілікті/жеткіл іксіз</u>	Пайдаланылған әдебиеттер көзі <i>жеткілікті</i> . Диссертация мазмұнында пайдаланылған дереккөздер ретінде 165 әдебиеттер тізімінде отандық, алыс және жақын шетел ғалымдарының еңбектеріне шолу берілген.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жоқ	<i>Зерттеудің теориялық маңыздылығы</i> бар: - болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыруды зерттеу барысында «кәсіби ұтқырлық», «болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығы» ұғымдары нақтыланған, өзіндік анықтамасымен толықтырылған; жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың теориялық негіздерін анықтауда жүйелілік, құзыреттілік, тұлғаға бағдарланған, аксиологиялық, тұлғалық-әрекеттік, психологиялық-бағдарлық тұғырлары басшылыққа алынған; - болашақ хореографтың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың психологиялық-педагогикалық шарттары (қолайлы үйлесімді психологиялық ахуалды және шығармашылық ортаны құру; болашақ кәсіби іс-әрекетіне рефлексия жасауға дағдыландыру; шығармашылық қабілеттерін дамытатын және субъектілігін қамтамасыз ететін оң мотивациясын дамыту; кәсіби (хореографиялық) пәндердің педагогикалық мүмкіндіктерін жүзеге асыру; кәсіби білім беру мазмұнын көпфункционалды тұғыр негізінде құрастыру, әмбебапандыру, жетілдіру; түрлі қызмет функцияларын ауыстыруда, біріктіруде, бірінен екіншісіне өтуде оқу жағдайларын жасау; кәсіби-тұлғалық әлеуетін дамытатын іс-әрекетке қатыстыру) жүзеге асырылған; - болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың құрылымдық -функционалдық моделі жүйе ретінде блоктарына (тұжырымдамалық, технологиялық, нәтижелік); компоненттеріне (мақсаттық-

			<p>мотивациялық, мазмұндық-танымдық, эмоционалдық-құндылық, әлеуметтік-коммуникативтік); өлшемдері мен көрсеткіштеріне (кәсіби ұтқырлыққа мотивациялық-қажеттілік қатынастың болуы; хореография саласындағы икемді білімдер мен іскерліктер; кәсіби іс-әрекеттегі өзгерістерге эмоционалдық-психологиялық дайындығы; қоғамдағы өзгерістерге жылдам бейімделу, коммуникативтік және мінез-құлық сапаларының болуы) және деңгейлеріне сәйкес жүзеге асырылған.</p>
		<p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: <u>1) ия;</u> 2) жоқ</p>	<p>Д.К. Азизханованың диссертациясының практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:</p> <p>- «Хореографиядағы кәсіби ұтқырлық» элективті курс бағдарламасының мазмұнында кәсіби ұтқырлық заманауи маманның кәсібилігінің құрамдас бөлігі ретінде; кәсіби ұтқырлық хореографтың тұлғалық сапасы ретінде; хореографтың кәсіби ұтқырлығының құрылымдық сипаттамалары; болашақ хореографтың кәсіби ұтқырлыққа психологиялық-педагогикалық дайындығы; хореографтың кәсіби қызметі; хореографтың кәсіби қызметінің шығармашылық табиғаты; хореографтың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың негізгі бағыттары; хореографтың әлеуметтік белсенділігін дамыту; хореограф тұлғасының өзін-өзі дамытуы; хореограф маманының өздігінен білім алуын ұйымдастыру; хореографтың өзін-өзі кәсіби тәрбиелеуі; шығармашылық әлеуетті өзін-өзі жүзеге асыруға дайындықты қалыптастыру; кәсіби қызметтің жеке стилін қалыптастыру және дамыту; кәсіби қалыптасу мен кәсіби ыдырау дағдарысының алдын алу; хореографиялық қызметтегі табыстылық мәселелері қарастырылады;</p> <p>- «Пропедевтикалық тапсырмалар» кәсіби ұтқырлыққа бағдарлануында практикаға жетекшілік жасайтын кафедралардың біріккен, үйлесімді жұмысына қол жеткізуге мүмкіндіктер жасайды. Мысалы, «Хореография» кафедрасы «Музыкалық білім», «Жалпы педагогика», «Психология және дефектология» кафедралармен келісілген түрде кәсіби іс-тәжірибе</p>

			<p>бағдарламаларын құруы тапсырмалардың вариативтілігін қамтамасыз етеді, бір іс-әрекет түрінен басқа іс-әрекет түріне көшу жағдайына кіріктіруге бағдарлайды;</p> <p>- «Кәсіби ұтқырлықты қалыптастыру жағдаяттарын» талқылауда болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыруға қажетті дағдыларды (оқуға, білуге деген ұмтылыстары; мәдениет және өнер саласындағы білімді тұтынушылардың қалауын, мінезін түсінуге бағытталуы; кәсіби қызметтегі өзгерістерге жылдам бейімделуі; тиімді кәсіби қарым-қатынас құруы; ұйымдастырушылық қызметін атқаруы) қалыптастырады. Бұл практикалық маңызы бар материалдар педагогикалық бағыттағы мамандарды даярлау саласы үшін де маңызды және оларды практикаға ендірудің әдістемесін әзірлеумен қамтамасыз етілген.</p>
		<p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады?</p> <p><u>1) толығымен жаңа;</u></p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Практикалық ұсыныстар <i>толығымен жаңа</i>. Әсіресе, автор әзірлеген болашақ хореографтың кәсіби ұтқырлығын қалыптастырудың әдістемелік мазмұны эксперименттік тәжірибеден өткізген пәндер мазмұнының қосымшалары; оқу модульдері пәндерінің кәсіби ұтқырлықты дамыту мүмкіндіктері; кәсіби ұтқырлық сапаларын меңгеруге бағдарланған тәжірибелік іс-әрекет түрлеріне (тапсырмалар орындау, коучингтер, тренингтер, тәжірибелі хореограф-мамандардан онлайн кеңестер алу, университеттегі кәсіби бағыттағы аудиториядан тыс және тәрбиелік іс-шараларды ұйымдастыру және өткізу, кафедраның өндірістік базаларында - оқу-ғылыми білімдік кешендерінде арнайы сабақтарды өту және т.б.) қатыстырылуы дәлелдейді.</p>
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	<p>Академиялық жазу сапасы:</p> <p><u>1) жоғары;</u></p> <p>2) орташа;</p> <p>3) орташадан төмен;</p> <p>4) төмен.</p>	<p>Д.К. Азизханованың диссертациялық жұмысқа қойылатын талапқа сәйкес академиялық <i>жазу сапасы жоғары</i>. Диссертациялық жұмыстың құрылымын рәсімдеу белгіленген талаптарға сәйкес орындалған, жүйелі тұрғыдан ғылыми стильде жазылған.</p>

Шешім: Дидар Каримжановна Азизханованың 8D011 – Педагогика және психология (6D010300 – Педагогика және психология) бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «Жоғары оқу орнында болашақ хореографтардың кәсіби ұтқырлығын қалыптастыру» тақырыбындағы диссертация жұмысы аяқталған. ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласында сапаны қамтамасыз ету комитетінің талаптары мен «Дәрежелер беру қағидаларында» көрсетілген талаптарға сәйкес келетіндіктен философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты деп санаймын.

Ресми рецензент:

Өнертану кандидаты,
профессор

Ізім Т.О.

